

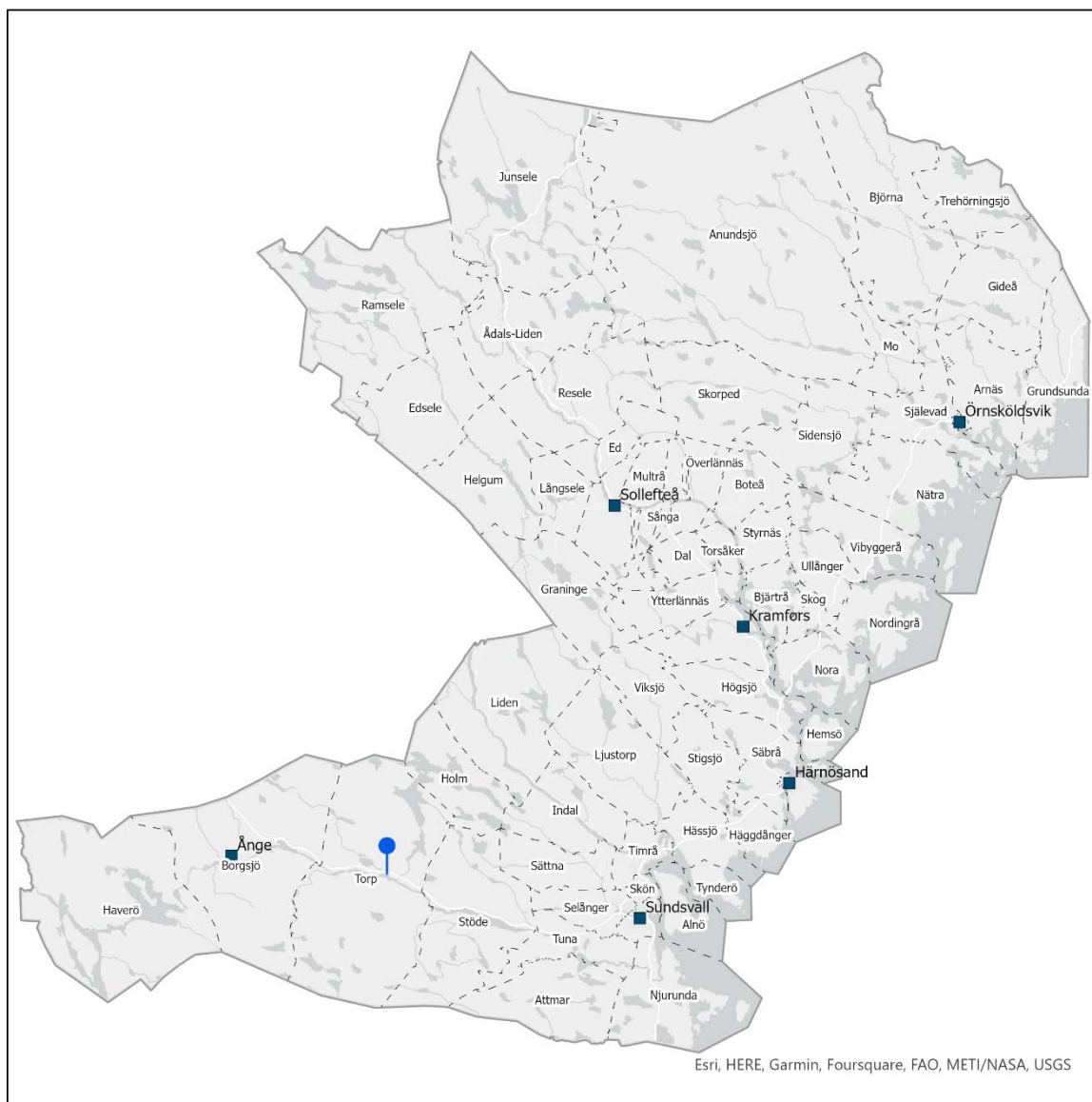
VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Rapport över arkeologisk efterundersökning 2021 i Rombäck, Torp socken

L1935:7772, L2022:2875, Rombäck 1:17, 1:48, 5:3,
Torp sn, Ånge kommun, Medelpad, Västernorrlands län

Rapport 2023:8
Anton Uvelius & Madeleine Nilsson

Rapport över arkeologisk efterundersökning 2021 i Rombäck, Torp socken.

Rapport nr: 2023:8 Västernorrlands museum

Framsidesbild: Nit med rombisk nitbricka.

Västernorrlands museum

Murbergsvägen 31

871 50 Härnösand

www.vnmuseum.se

ISSN 2000-0111

© 2023 Västernorrlands museum, Härnösand.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Kartor: Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2018/00090

Maps throughout this report were created using ArcGIS® software by Esri. ArcGIS® and ArcMap™ are the intellectual property of Esri and are used herein under license. Copyright © Esri. All rights reserved. For more information about Esri® software, please visit www.esri.com.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Bakgrund	2
Syfte.....	3
Metod.....	3
Natur- och fornlämningsmiljö.....	4
Tidigare undersökningar.....	5
Redovisning av arbetet.....	7
Anläggningar	9
Schakt	14
Provgropar.....	17
Fynden	23
Makrofossilanalys.....	24
Resultat	24
¹⁴ C-dateringar.....	26
Förmedlingsinsatser	27
Resultat och diskussion.....	28
Tekniska och administrativa uppgifter.....	29
Arkivhandlingar	29
Referenser	30
Bilaga 1, Fyndlista.....	31
Bilaga 2. Konserveringsrapport.....	32
Bilaga 3. Makrofossilanalys.....	36
Bilaga 4. ¹⁴ C Dateringar.....	39
Bilaga 5. Fotolista	41
Bilaga 6. Dagbok.....	48

Sammanfattning

Sommaren 2021 utförde Västernorrlands museum en mindre efterundersökning runt området där man 1933 hittade fem skelettgravar från folkvandringstid under vägarbete. Gravarna var speciellt intressanta då individerna ska ha varit begravda med ansiktet nedåt. Efterundersökningens syfte var att se om det fanns andra spår samtida med gravarna som kunde öka kunskapen om de gravlagda och deras kontext.

Undersökningen resulterade i ett större schakt och sju provgropar. I schaktet påträffades två anläggningar (A1–2) med oklar funktion och ålder samt en nit. I provgrop 7 framkom en anläggning (3) samt enstaka kolfläckar/mörkfärgningar, rödbrända ytor och enstaka fragment av bränt ben och bränd lera.

Anläggningen och färgningarna i provgrop 7 framkom i ett sandlager likt gravarna. En ärta från anläggning 3 daterades däremot till tidigmodern tid-modern tid och kan möjligen vara en rest av aktiviteter från gården som ska legat intill vägen under början på 1900-talet. I området vid provgrop 5–7 är det dock troligast att hitta fler rester relaterade till skelettgravarna.

Bakgrund

År 1933 gjordes ett märkligt fynd i Rombäck i Torp socken i Medelpad. När vägen genom byn skulle rätas ut och sänkas, påträffades vad som skulle visa sig vara resterna av fem skelett söder om vägen (Lindström 1933). De fyra som kunde urskiljas på plats var alla placerade i öst-västlig riktning och med ansiktet nedåt. De hade med andra ord blivit begravda liggande på mage, vilket är en ovanlig företeelse. Tillsammans med några av skeletten påträffades fynd i form av förgyllda agraftknappar med textilrester, två eldslagningsstenar, knivar, spjut- och pilspetsar. Runt några hittades också rester av trä som kan tyda på att det rört sig om kistbegravningar. Fynden avslöjar att begravningarna härrör från folkvandringstid, cirka 400–550 e.Kr.

Skeletten ingår som en del i Atlasprojektet (2014–2020), ett stort forskningsprojekt om forntida genom. I samband med detta analyserades benen osteologiskt varvid det framkom att minst ett av skeletten var en kvinna (hon hade dock synbarligen inte fått några gravgåvor med sig) samt att det rörde sig om kvarlevor efter fem individer. Det fanns även ett lårben från en yngre individ. Tyvärr visade det sig att benen låg blandade i sina påsar vilket försvårar analyserna. DNA-prov har tagits från individerna och analysarbetet görs inom ATLAS-projektet.

Det faktum att individerna allihop gravlades med ansiktet nedåt är synnerligen ovanligt i folkvandringstid. Enligt Arcini (2009:187) har denna begravningsform förekommit i alla tider och i olika kulturer. Fenomenet ökade något i Europa under romersk järnålder och fram till vikingatid och den gemensamma nämnaren tycks vara att de gravlagda avvek från det övriga samhället, antingen i sig själva eller på grund av något de var involverade i (a.a. s. 189, 197). Skeletten i Rombäck representerar således troligen en speciell händelse eller företeelse eller var på något vis avvikande. Var det för att skända de döda som de begravdes på detta sätt? Dog de under ovanliga omständigheter? Det är intressant att de ändå fått gravgåvor med sig. En av de döda hade ett huggspår på övre delen av lårbenet vilket tyder på någon form av våldsamheter.

Med anledning av fyndets unika särdrag och det faktum att endast en liten del av området undersöktes 1933 så var en efterundersökning av den kringliggande marken mycket angelägen. Fanns det fler gravar i närheten eller andra typer av lämningar som kan berätta något om gravarnas kontext?

Syfte

Syftet med efterundersökningen var att genom en arkeologisk undersökning av ytorna närmast runt fyndplatsen L1935:7772 utreda huruvida ytterligare gravar, fynd eller fornlämningar föreligger som kan öka kunskapen om de gravlagda och deras kontext. Syftet var även att ytterligare uppmärksamma fyndplatsen och bygga vidare på intresset som genererades i och med dokumentären *Vikingarnas tid*, då norrländsk arkeologi alltför sällan uppmärksammas i ett nationellt perspektiv.

Figur 1. Översiktsbild över undersökningsområdets läge.

Metod

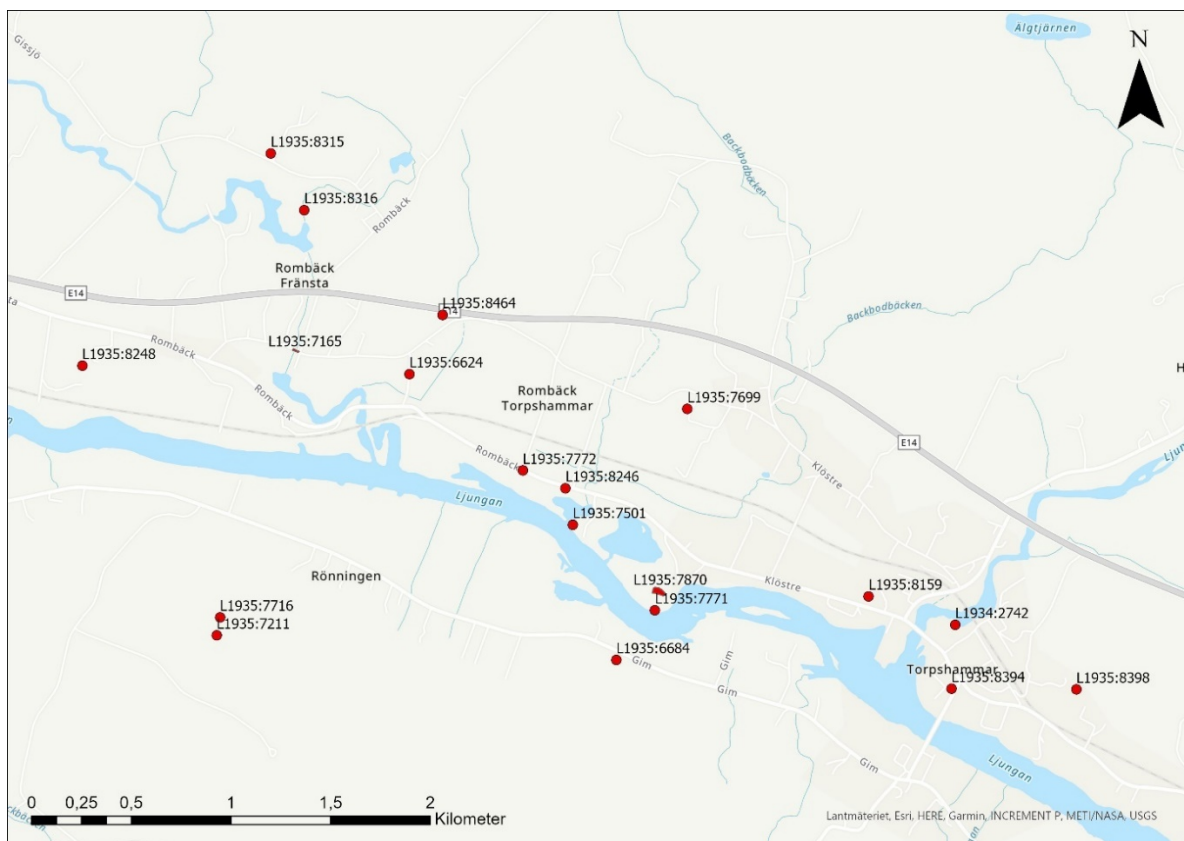
Undersökningen utfördes genom att ett större område vid en planare yta undersöktes med hjälp av grävmaskin och i områden med sämre terräng grävdes provgropar för hand. Efter avbaning söktes ytorna av med metalldetektor i syfte att finna eventuella metallfynd. Metalldetektor användes även i provgroparna och området däromkring. Fynd och förmodade anläggningar mättes in med RTK-GPS och de senare rensades fram med fyllhammare och undersöktes till 50 % med skärslev och spade samt dokumenterades genom fotografering och profilritning.

Natur- och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet är beläget i Rombäck i Torp socken och ligger på en ås, Rombäcksheden, som löper parallellt med Ljungan vilken återfinns cirka 120 m söder om undersökningsytan. Platsen kallas i Lindströms rapport från 1933 för *Knaggsveden*, efter det torp som fanns där.

Undersökningsområdet är uppdelat i tre olika delar, varav en på en planare yta som tidigare varit åkermark, en på en skogbeksld mindre kulle (med grustag samt plats för tidigare gård där jordkällaren och trädgårdsväxtlighet finns kvar) och den tredje på ett planerat skogsområde söder om vägen delvis sluttande och bitvis även ganska brant, men med mindre, planare ytor. Jordarten består av isälvsediment med lera och silt i närheten. Området ligger på en höjd mellan 72–76 m.ö.h. och för omkring 1000–1500 år sedan stod havsnivån cirka 8–13 m.ö.h. Formen på Ljungan lär ha varit annorlunda vid den tiden.

I det närmaste området runt fyndplatsen finns inte några fornlämningar registrerade. Den närmsta lämningen ligger cirka 350 m sydväst om platsen och är en fyndplats för skärvsten. Inom en kilometer ligger några fyndplatser, två gravhögar och en stensättning. I Torp socken har dock påträffats ett flertal ämnesjärnsdepåer (Lindeberg 2009) och även ett antal järnframställningsplatser som förmodas härröra från järnålder (a.a. s. 52). Förmodligen har handel med järn bedrivits mellan Medelpad och Jämtland under folkvandringstid.

Figur 2. Fornlämningsbilden kring undersökningsområdet. L1935:7772 är läget för gravarna.

Tidigare undersökningar

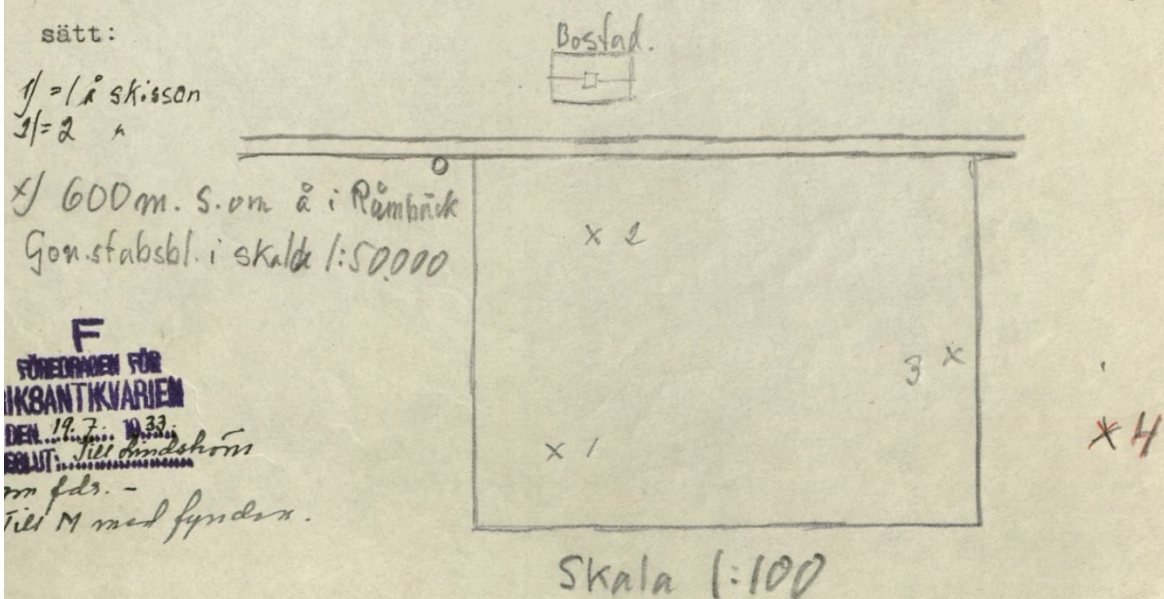
Enbart en tidigare undersökning finns i närområdet och det är undersökningen som skedde efter att man delvis grävde sönder en del av de för föreliggande projekt aktuella gravarna under vägarbetet 1933 (Lindström 1933).

Under arbetets gång hade man stött på två skelett, men det var inte förrän man stötte på ett tredje kranium som man förstod att det var mänskliga kvarlevor och avbröt arbetet. Kvarlevorna påträffades i ett finkornigt sandlager under matjord ungefär ”ett skyffeltag djupt” och cirka 0,2 m ner i sandlagret. Lagret under kvarlevorna bestod av ett sandlager av grövre korn och sedan ett rullstenslager. Arbetaren som grävde upp benen berättade att de första benen han stötte på kastades ner i jordbanken då han ännu inte förstod att det var mänskliga kvarlevor. När arbetaren stötte på den andra graven och förstod att det gällde mänskliga kvarlevor ska han ha lagt tillbaka benen från den första och andra graven på platsen där de hittats. Arbetaren nämnde även att skeletten låg i öst-västlig riktning med kranierna i väster. Individen i grav 2 ska också ha legat med ansiktet neråt samt haft ett bryne intill sig. När man sedan fann ett tredje kranium fick det ligga orört. Likt grav 2 var kraniet placerat med ansiktet neråt. Kraniet från grav 3 var i mycket bättre skick än de tidigare, som skadats av spadar. Käken till graven hittades cirka 0,4 m öster om kraniet och alla tänder satt kvar, dock ramlade tänderna ur under transporten till Fränsta för nedpackning. Rapporten nämner även att bröstkorgen samt bäckenet var i dåligt skick medan lårbenen var bättre bevarade. Runt sidorna av grav 3 ska man även ha hittat trärester samt kolrester vid fötterna.

När benen från grav 1 och 2 skulle placeras i trälådor lade man även märke till att sand kring skeletten innehöll lera med mindre kolrester. Några dagar senare berättade arbetaren att han sett något rostaktigt i sanden kring grav 2 varför han då sållade igenom sanden och hittade ett par järnfragment. Dagen efter undersöktes den grävda ytan noggrant, men inga fler ben eller föremål påträffades och man fick återuppta arbetet, men skulle avbryta så fort man stötte på något. Nästa dag, den 7 juli, meddelades det att det hittats ännu en grav. Denna grav kunde däremot grävas ut mer varsamt. Grav 4 låg i samma riktning som tidigare gravar, med ansiktet placerat neråt. Huvuddelen av benen var i dåligt skick förutom lårbenen. I höjd med bäckenbenen fann man ett bryne och ett par järnfragment. Ett par järnfragment som liknade spjutspetsar hade även hittats kring lårbenen och vid en av fötterna. I sanden runt omkring grav 4 förekom även enstaka järnfragment.

I samband med Atlasprojektet, ett stort forskningsprojekt om forntida genom, analyserades benen osteologiskt varvid det framkom att minst ett av skeletten var en kvinna och att det var kvarlevor efter fem individer. Eftersom kvarlevorna hade blandats ihop så gick det inte att komma fram till vilken grav den femte individen kan ha kommit ifrån.

platsen samt sände bud efter landsfiskal m. fl. Byndplatsen, belägen mitt
för trafikchauffören Hjalmar Erikssons lägenhet, säg ut på ungefär följande
sätt:

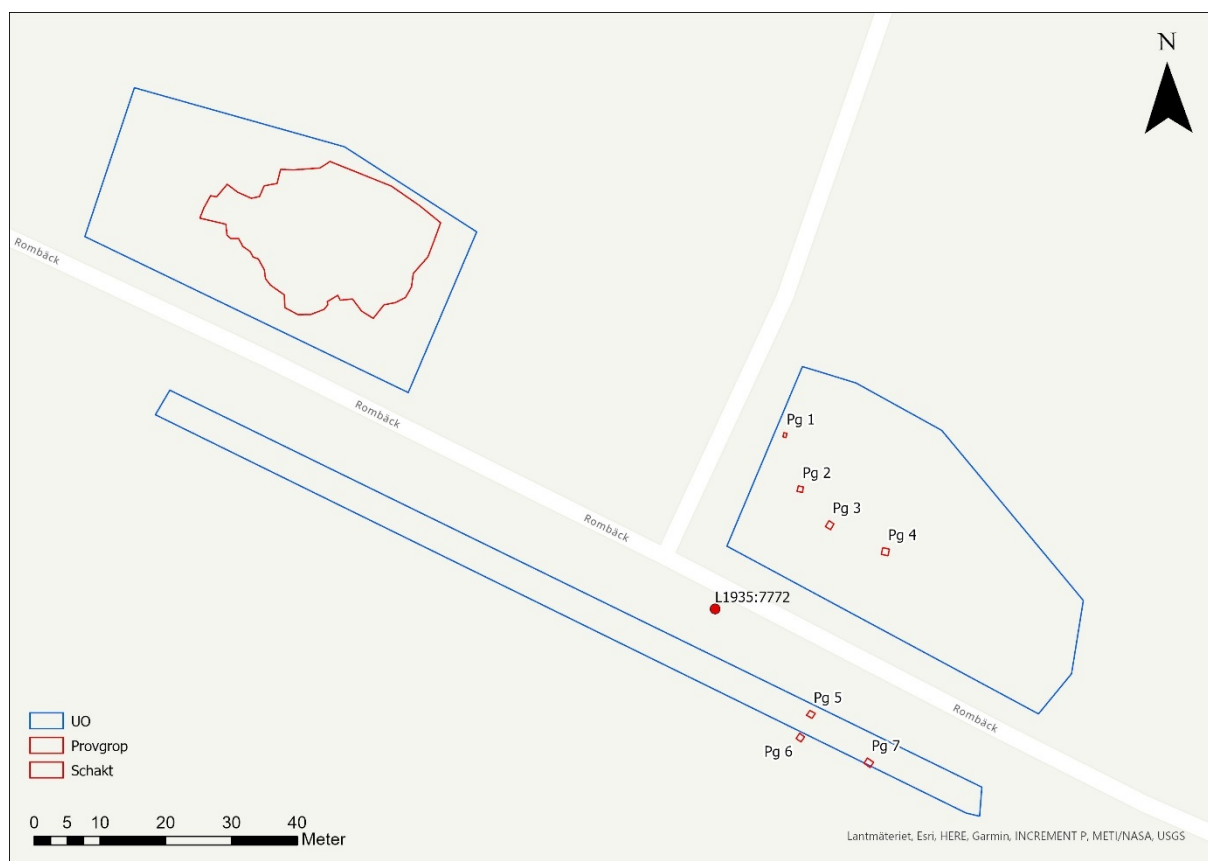
Figur 3. Skiss över schaktet med gravarna (Lindström 1933).

Redovisning av arbetet

Den arkeologiska undersökningen genomfördes under tre dagar i juni och juli 2021 i fint väder. Den totala schaktade ytan var 536 m² och bestod av en större planare yta som avbanades med grävmaskin samt sju provgropar. Området som grävdes med grävmaskin har tidigare varit åkermark, men hade börjat växa igen med mindre lövträd och slybuskar som togs bort med hjälp av grävmaskinen. Platsen för gården/torpet var tätt bevuxet av större träd och trädgårdsbuskar och söder om vägen växte stora tallar. Då de ytorna var otillgängliga med maskin handgrävdes därför provgropar. Ett försök gjordes att söka av södra sidan av vägen (där massorna skyfflats ut vid vägomdragningen 1933) med metalldetektor, men enbart sentida metallskrot påträffades.

Till att börja med banades den större ytan av skiktvis, samtidigt som hela ytan undersöktes med metalldetektor i flera omgångar, varpå alla metallutslag grävdes upp. Fyllhammare och skärslav användes för rensning. Jordarten bestod huvudsakligen av silt och lera med en mindre yta av sand i södra delen av schaktet. Samtidigt som den större ytan undersöktes började provgropar grävas i den östra delen av undersökningsområdet. Metalldetektor användes både i och runt om provgroparna. Under sista dagen hade den större ytan börjat läggas igen och de sista provgroparna grävdes klart. Totalt tre anläggningar påträffades varav anläggningarna A1–2 på den större ytan undersöktes till 100%. Ur provgrop 7 togs dock två makrofossilprov: det ena från anläggning 3 och det andra ur bottenlagret av provgropen.

På grund av tät skog har huvuddelen av provgroparnas inmätningar för stora felmarginaler och kan inte användas. Nya polygoner har skapats utifrån de inmätta lagren, men position och form stämmer inte exakt.

Figur 4. Översiktsbild över undersökningsområden med schakt och provgropar med gravarnas markering och lämningsnummer i Fornsök (röd punkt).

Anläggningar

Sammanlagt påträffades två anläggningar inom den avbanade ytan och en anläggning i provgroparna. Anläggning 1 var en kvadratisk nedgrävning med ett antal korroderade järnfragment i botten. Anläggning 2 utgjordes av en mindre, sotig grop. Båda anläggningarna är troligtvis sentida. Anläggning 3 var en mindre mörkfärgning från provgrop 7 som påträffades i ett grovkornigt sandlager och kan vara samma sandlager som förekom under gravarna.

Anläggning 1 Kvadratisk nedgrävning

<i>Längd:</i>	0,8 m
<i>Bredd:</i>	0,8 m
<i>Djup:</i>	0,27 m
<i>Form i plan:</i>	Kvadratisk
<i>Form i profil:</i>	Skålformad, ena sidan flackare

Beskrivning: I plan gråbrun silt. Ljusgula sorkgångar. Inslag av kolfragment. I östra kanten något mer brunaktig.

I profil gråbrun silt med inslag av sotfragment. Genomkorsad av sorkgångar. I botten i östra halvan flera fragment av järn. Snittad från väster.

Figur 5. Anläggning 1 i plan. Foto från syd.

Figur 6. Anläggning 1 i profil. Foto från väst.

Anläggning 2 Sotig grop

Längd: 0,45 m
Bredd: 0,33 m
Djup: 0,18 m
Form i plan: Oval
Form i profil: Skålformad

Beskrivning: I plan sot, kol och bränd silt med inslag av lera. Det sotiga bildade en halvmåneform.

I profil sot överst, därefter en ljusgul sorkgång, ytterligare en svag sotlins under sorkgången och därefter mörkare silt. I botten en tunn sotlins. Snittad från norr.

Figur 7. Anläggning 2 i plan. Foto från norr.

Figur 8. Anläggning 2 i profil. Foto från norr.

Anläggning 3 Mörkfärgning

Längd: 0,25 m
Bredd: 0,15 m
Djup: -
Form i plan: Oregelbunden rundad
Form i profil: -

Beskrivning: I plan mörkbrunt sandlager med inslag av silt. Inslag av kol, brända ben och enstaka fragment bränd lera.

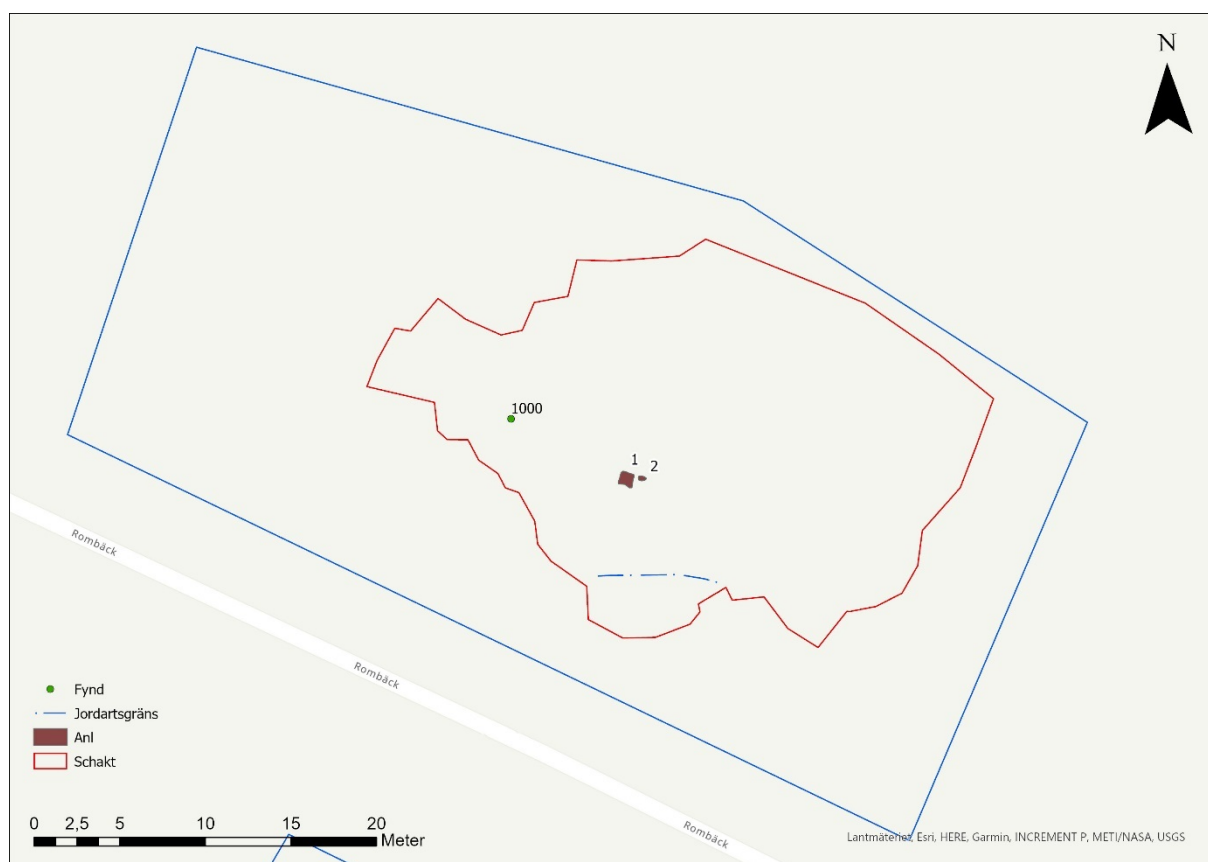

Figur 9. Botten av provgrop 7 med anläggning 3 i nedre högra hörnet.

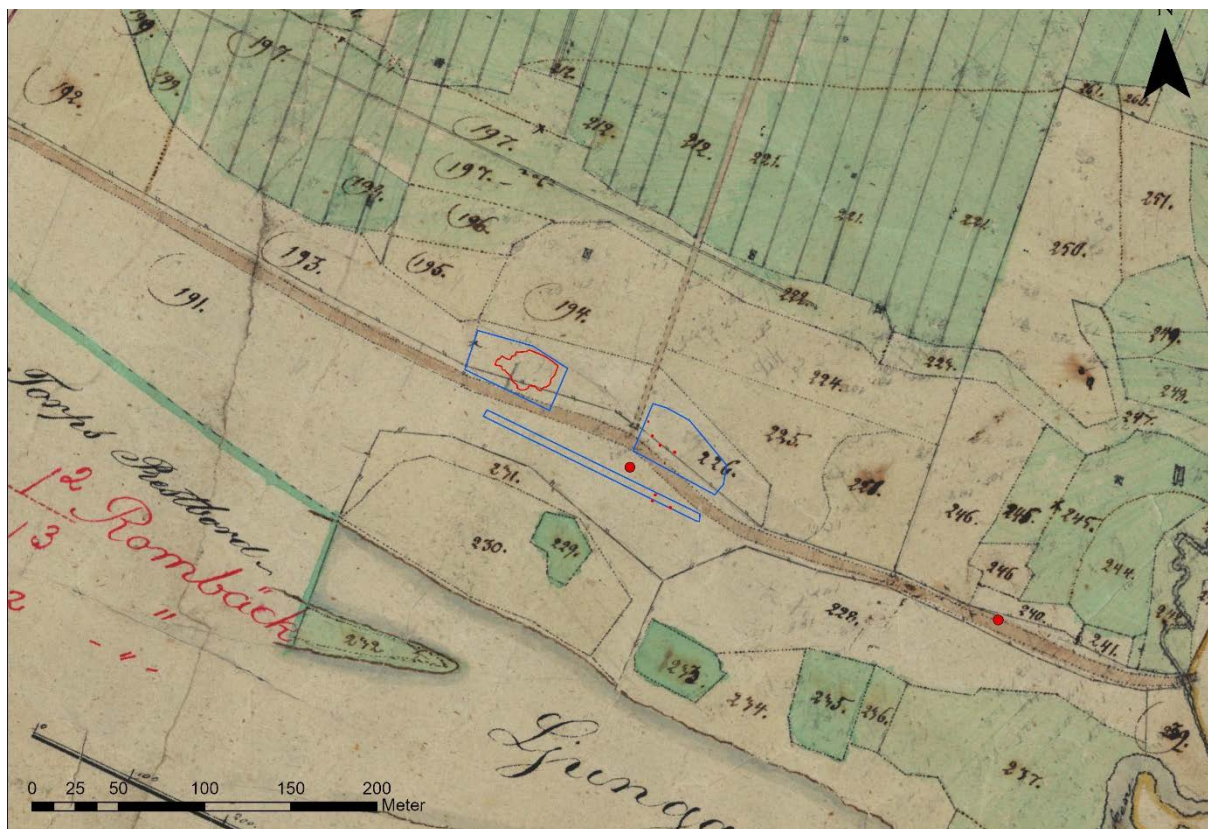
Schakt

Den avbanade ytans totala storlek var cirka 529 m² och bestod huvudsakligen av ett lager siltig matjord över olika lager av gråblå lera och kompakt beigebrun silt. I södra delen, närmast vägen, förekom en mindre yta av finkornig sand. I östra delen av schaktet påträffades tegelsmul, småsten och grus och schaktningen avbröts där, då markägaren berättat att infiltration hörande till stugan intill var grävd i det området.

Laga skifteskartan från 1837 över Rombäck visar att områdena för undersökningen betecknats som hedmark och använts som betesmark. Det är först 1912 som marken vid den avbanade ytan och området söder om vägen betecknas som åkermark och området vid provgrop 1–4 utgörs då av en större gård.

Figur 10. Översiktsbild över schakt 1 med anläggningar.

Figur 11. Laga skifteskarta från 1837 med undersökningsområden och schakt utmarkerade.

Figur 12. Kartan från 1912 med undersökningsområden och schakt utmarkerade.

Figur 13. Västra delen av schakt 1. Foto från öst.

Figur 14. Södra delen av schakt 1. Foto från nordöst.

Provgropar

Området kring provgrop 1–4 var tydligt påverkat av sentida aktiviteter. Nordväst om provgrop 4 förekom rester av en sentida källare som troligen kan kopplas till gården som låg vid platsen runt 1910-talet. I och omkring provgrop 1–2 förekom mycket sentida skräp av flintgods, järn och glas som troligen härrör från samma gård. Alldeles väster om provgrop 2 fanns även ett tydligt grustag. I profilkanten av grustaget fanns stora mängder sentida glasflaskor, troligen från gården från 1910-talet. Laga skifteskartan över Rombäck från 1838 visar dock inga byggnader i områdena för undersökningen och troligen har störningarna skett någon gång därefter. Området för provgrop 5–7 ser mindre påverkat ut.

Provgrop 1

Längd: 0,65 m
Bredd: 0,5 m
Djup: 0,2–0,3 m från väst

Beskrivning: Cirka 0,05 m torv. Under torven förekom ett ljusbrunt siltlager med lite röd/orangeaktiga nyanser cirka 0,15–0,25 m djupt. I södra halvan cirka 0,15 m ner under det ljusbruna siltlagret förekom ett beige siltlager. Fynd av sentida glas och diverse järnföremål förekom ner till ett djup på cirka 0,15 m därefter påträffades inga fler fynd.

Provgrop 2

Längd: 0,8 m
Bredd: 0,8 m
Djup: 0,3–0,4 m, som grundast mot nordöst

Beskrivning: Cirka 0,05 m torv. Under torven förekom ett ljusbrunt siltlager cirka 0,15–0,2 m djupt, djupast i nordväst. Botten av provgropen bestod av ett beige siltlager cirka 0,05–0,1 m djupt och var som grundast i nordöst. I det sydvästra hörnet bestod botten av ett sandlager på cirka 0,05–0,1 m djupt. Fynden bestod av en bit porslin som påträffades i torven.

Provgrop 3

Längd: 1 m
Bredd: 0,9 m
Djup: 0,3–0,35 m

Beskrivning: Cirka 0,05 m torv med inslag av grus. Under torven förekom ett ljusbrunt gruslager cirka 0,05–0,1 m djupt. Under gruslagret fanns ett ljusbrunt siltlager cirka 0,05–0,1 m djupt med inslag av grus, mycket rötter och fragment av en krossad sten. Botten av provgropen bestod av ett beige siltlager cirka 0,1–0,15 m djupt. I den sydvästra kanten bestod botten av ett sandlager. Inga fynd.

Figur 15. Botten av provgrop 2. Röd pil mot norr.

Figur 16. Botten av provgrop 4. Röd pil mot norr.

Provgrop 4

Längd: 1 m
Bredd: 1 m
Djup: 0,35–0,45 m

Beskrivning: Cirka 0,05 m torv med mycket större rötter från träd. Under torven förekom ett beige siltlager, med nyanser av orange/rött, cirka 0,05–0,1 m djupt. Under siltlagret var ett beigegult kompakt lerlager med inslag av silt cirka 0,2–0,3 m djupt, som tjockast i sydsydvästra hörnet. Under det beigegula lerlagret förekom ett ljusbrunt siltlager cirka 0,1 m djupt med inslag av sand och järnutfällningar, inte alls lika kompakt som lagret ovan. Siltlagret blir lite mörkare de sista 0,05 m. Botten av provgropen bestod av ett gulbrunt siltlager med lite kompaktare ytor. Inget sandlager förekom i provgrop 4. Det grävdes cirka 0,2 m djupt i det nordvästra hörnet av bottenlagret och ingen sand framkom. Inga fynd.

Provgrop 5

Längd: 0,9 m
Bredd: 0,9 m
Djup: 0,45 m

Beskrivning: Cirka 0,08 m torv. Under torven förekom ett ljusgrått siltlager cirka 0,15 m djupt. Under det ljusgrå siltlagret förekom ett brungrått siltlager cirka 0,15 m djupt. Botten av provgropen bestod av ett gruslager med inslag av sand. Inga fynd.

Provgrop 6

Längd: 0,9 m
Bredd: 0,9 m
Djup: 0,9 m

Beskrivning: Cirka 0,05 m torv. Under torven förekom ett ljusbrunt siltlager med gråa inslag cirka 0,2–0,25 m djupt med inslag av finsand. Under siltlagret var ett ljusgrågult sandlager cirka 0,3–0,35 m djupt. I det nordvästra hörnet under det grågula sandlagret var ett lager av svart sand cirka 0,1 m brett och 0,25 m djupt. Botten av provgropen bestod av en fortsättning av det svarta sandlagret (grävdes cirka 0,25 m) med inslag av grus. I det övre siltlagret förekom enstaka sentida fynd.

Provgrop 7

Längd: 0,9 m
Bredd: 0,9 m
Djup: 0,5–0,6 m

Beskrivning: Cirka 0,05–0,1 m torv. Under torven var ett väldigt luckert, gråbrunt siltlager cirka 0,3–0,4 m djupt med inslag av sand och mycket rötter. Lagret blir väldigt kompakt de sista 0,1–0,15 m. I botten av lagret förekom enstaka kolfragment samt en sentida spik. Under siltlagret fanns ett beige sandlager cirka 0,05–0,15 m djupt, fläckvis med mörkfärgningar/kolfläckar och rödbrända ytor. I södra hörnet förekom kol, enstaka fragment av bränt ben, ett järnfragment och bränd lera. En mindre mörkfärgning påträffades i det södra hörnet, dock med väldigt diffus avgränsning neråt (Anl. 3). Två makrofossilprov togs från provgropen, ett från bottenlagret och ett från mörkfärgningen.

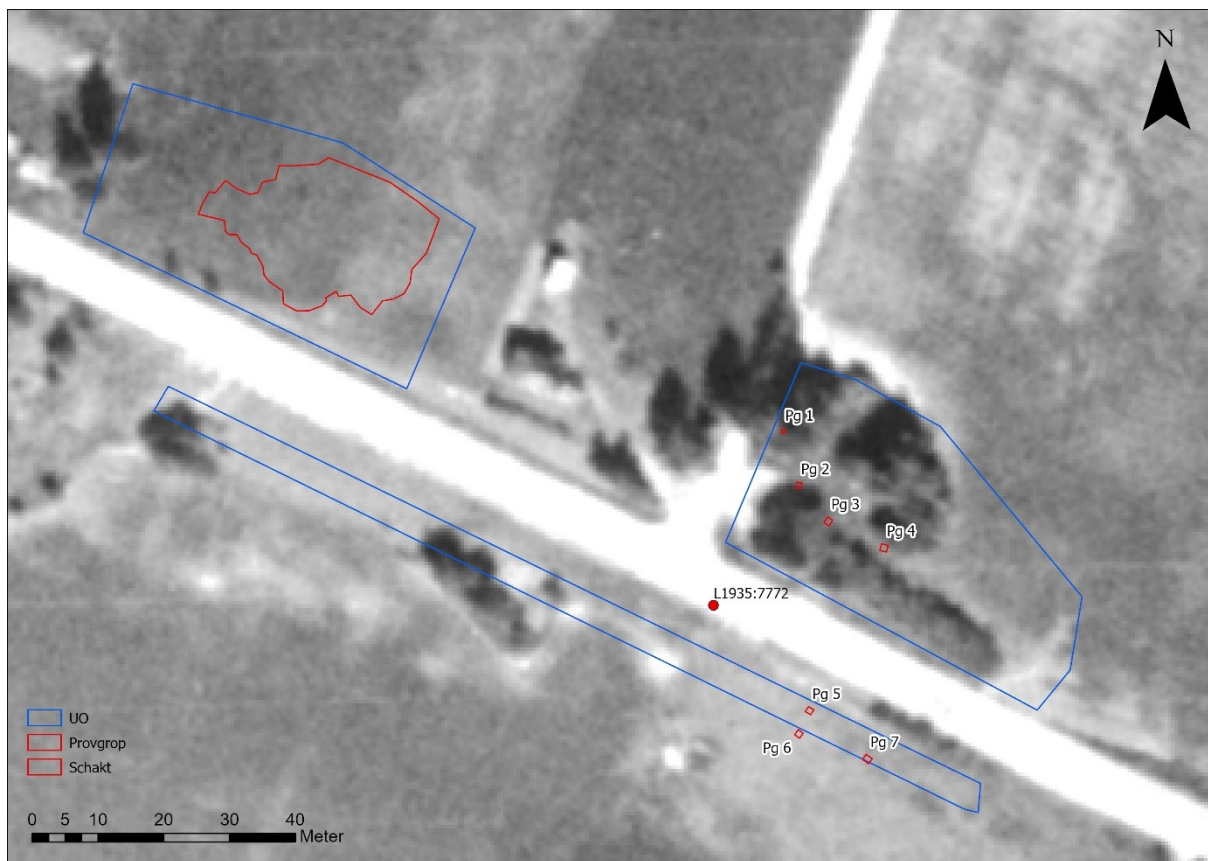
Figur 17. Botten av prougrop 6.

Figur 18. Över delen av bottenlagret i provgrop 7. Röd pil mot norr.

Figur 19. Botten av bottenlagret i provgrop 7. Röd pil mot norr.

Figur 20. Ortofoto från 1962 med undersökningsområden och schakt utmarkerade.

Figur 21. Ortofoto från 2020 med undersökningsområden och schakt utmarkerade.

Fynden

Fynden från undersökningen bestod huvudsakligen av sentida glas och järnskrot. Enstaka fynd av äldre karaktär utgjordes av en nit med rombisk nitbricka (fnr 1) och enstaka fragment av bränd lera (fnr 6 och 11) och bränt ben (fnr 3 och 10).

Figur 22. Niten med nitbricka (fnr 1) som påträffades i schakt 1. Före och efter konservering.

Figur 23. Det större brända benfragmentet (fnr 3) och järnfragmentet från provgrop 7 (fnr 2).

Makrofossilanalys

Två prov från provgröp 7 skickades för analys av makroskopiskt innehåll med fokus på växtrester, samt utplock för ^{14}C -datering. Prov 1 var från mörkfärgningen (anl. 3) och prov 2 från botten av provgröp 7.

Resultat

Tabell 1. Resultattabellen efter analysen.

Rombäck Torp sn			Prov	1	2
Provgröp 7			Anläggning	3	Botten
			Kontext	Sandlager med kulturspår nära gravar	
			Volym/L	1,5	1,7
Förkolnade vedartade växter			Träkol	•••	•
			Granbarr	•	
			Enbarr	•	
Örter			Örtfragment	•	
Animaliskt matavfall			Brända fiskkotor	3	
Övrigt			Bränd lerklining med stråavtryck	•••	•
Förkolnade fröer/frukter mm					
Äng	Sandlosta	<i>Bromus cf. stelrilis</i>	1		
Bär	Mjölön	<i>Achrostaphylus uva-ursi</i>	3		
Odlat	Sädeskorn (ospec.) fragm	Ceralia indet	1		
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	1		
	Ärt	<i>Pisum sativum</i>	1		

Resultatet av prov 1 från anläggning 3 visar att det troligen rör sig om en härdrest, då provet innehöll stora mängder träkol, bränd lera samt enstaka fynd av matavfall (fiskkotor, förkolnade sädeskorn och en ärt). I provet förekom även spår av gräs och bär av mjölön som troligen är rester av markvegetation, men bäret kan även vara rest av matavfall. Prov 2, från botten av provgröp 7, innehöll betydligt mindre med bara ett fåtal rester av träkol och bränd lera.

Figur 24. Den förkolnade ärtan från makroprov 1.

¹⁴C-dateringar

Den förkolnade ärtan (Ua-74 886) från provgrop 7 skickades för datering. Ärtan hittades i ett makrofossilprov från en mörkfärgning i ett sandlager i botten av provgrop 7. Sandlagret som innehöll mörkfärgningen samt enstaka kolfläckar tolkas vara samma grovkorniga sandlager som gravarna påträffades i under vägarbetet 1933. Dateringen av ärtan gav värdet 106 ± 28 BP, vilket kalibrerat 1 sigma gav värdet 1695–1915 e.Kr. med 68,2% sannolikhet och kalibrerat 2 sigma gav värdet 1684–1937 e.Kr. med 95,4% sannolikhet de vill säga tidigmodern till modern tid.

Förmedlingsinsatser

Utgrävningen besöktes av ett flertal lokalboende varav några var extra intresserade och fick delta i grävarbetet. Deltagarna fick förklarat hur arkeologi går till och fick veta mer om platsen och dess historia, vilket var mycket uppskattat.

Vidare har undersökningen presenterats på olika föredrag under 2022. Både under ett föredrag om 2021 års arkeologi i Hörsalen på Västernorrlands museum och vid ett digitalt föredrag på samma tema. Under hösten 2022 var museets Avdelning för kulturmiljö och hantverk i Ånge (inte långt från utgrävningsplatsen) i syfte att nå ut i länet. Vid detta tillfälle presenterade arkeologerna resultaten från undersökningen i Rombäck vid ett föredrag för allmänheten samt för skolbarn i en närliggande låg- och mellanstadieskola. Det var ett lyckat sätt att nå ut till lokalborna med resultaten.

Figur 25. Arkeolog Maria Lindeberg instruerar frivillig deltagare. Foto från sydöst.

Resultat och diskussion

Under efterundersökningen påträffades enstaka fynd och anläggningar som tyder på att det förekommit andra aktiviteter inom området. En nit påträffades inom den schaktade ytan. Nitar är generellt svårdaterade då de används till flera olika konstruktioner och förekommer under en lång period. Niten från schaktet påminner om äldre nitar som förekommit runt omkring i landet från järnålder (se till exempel nitar från Birka och Västergarn) men någon exakt datering utifrån niten är inte möjlig. Jan Bill (1994) försöker dela in nitar i olika typologier utifrån formen på huvudet, tenen och nitbrickan. Bill menar bland annat att nitar med runda huvuden och tenen och rombiska nitbrickor är en typisk vikingatida nit. Runda tenar tolkas även vara mer vanliga i Skandinavien medan fyrkantiga är mer vanliga i östra Baltikum, Finland, Polen och Ryssland under denna period. Gunilla Larsson (2007: 44, 117–118) menar däremot i sin avhandling att runda tenar är mer vanliga i Danmark och Norge medan nitar från Sverige är mer fyrkantiga. Larsson (2007) menar utifrån sin egen analys att anledning till att Bill (1994) tolkat tenar på nitarna funna i Sverige som runda beror på att korrosion gav dem ett runt utseende.

I provgrop 7 påträffades en del kolfläckar och mörkfärgningar i botten av gropen som bestod av ett sandlager som i sin tur tolkas vara samma typ av lager som gravarna hittades i under vägarbetet 1933. Ett makrofossilprov ur anläggning 3 från provgrop 7 skickades för makrofossilanalys och tolkas preliminärt vara från en matlagningsanläggning. En förkolnad ärt från provet skickades för datering vilken gav värdet 106 ± 28 BP, kalibrerat 2 sigma 1684–1937 e.Kr. med 95,4% sannolikhet, det vill säga tidigmodern till modern tid. En tolkning av resultatet är att det kan vara en rest efter aktiviteter av gården som finns på kartan från 1912. 1946 brann flera gårdar i Rombäck och elden spreds efter en lång sträcka. Branden lär troligen ha drabbat även denna gård (E14-tidningen 2001-1-25 och berättat av markägare). Men inga spår av en brand var synlig i schaktet eller provgroparna.

Inga tydliga aktiviteter från tiden då gravarna anlades påträffades. Men undersökningen kunde visa att området vid schaktet innehöll enstaka oklara anläggningar. Området för provgrop 1–4 är troligast omrört och området för provgrop 5–7 är där det troligen är störst chans att hitta rester från aktiviteter från tiden då gravarna anlades.

Tack till

Denna undersökning hade inte varit möjlig utan finansiering av Stiftelsen Gunnar och Birgitta Nordins fond, Kungl. Vitterhetsakademien.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Västernorrlands museum dnr</i>	2021/49
<i>Län</i>	Västernorrland
<i>Landskap</i>	Medelpad
<i>Kommun</i>	Ånge
<i>Socken</i>	Torp
<i>Fastighet</i>	Rombäck 1:17, 1:48, 5:3
<i>Koordinatsystem</i>	SWEREF 99 TM
<i>Koordinater mittpunkt</i>	N 6928630 E 566376
<i>Höjd över havet</i>	75 m.ö.h.
<i>Fältarbetstid</i>	29 juni – 1 juli 2021
<i>Fältpersonal</i>	Marie Lindeberg (projektledare), Madeleine Nilsson & Anton Uvelius
<i>Rapportsammanställning</i>	Anton Uvelius & Madeleine Nilsson
<i>Kartering</i>	RTK-GPS, programvara ArcGIS Pro

Dokumentationsmaterial i form av fotografier, mätfiler och beskrivningar förvaras på Västernorrlands museum.

Arkivhandlingar

Ärendet förvaras i arkivet på Västernorrlands museum.

I ärendet ingår undersökningsplan och kostnadsberäkning, ansökan om medel samt andra relevanta handlingar.

Referenser

- Arcini, C. (2009) Losing face: The worldwide phenomenon of ancient prone burial. I: Back Danielsson, I-M. et al (red.) *Döda personers sällskap: Gravmaterialens identiteter och kulturella uttryck*. Stockholm: Stockholms universitet, s. 187–202.
- Bill, J. (1994) Iron Nails in Iron Age and Medieval Shipbuilding, I: *Crossroads in ancient shipbuilding: proceedings of the sixth International symposium on boat and ship archaeology, Roskilde 1991*. Oxford: Oxbow, s. 55-63.
- Larsson, G. (2007) *Ship and society: maritime ideology in late Iron Age Sweden*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet
- Lindeberg, M. (2009) *Järn i jorden: Spadformiga ämnesjärn i Mellannorrland*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Lindström, T. (1933) *Anteckningar om skelettfyndet på torpet Knaggsveden i Rombäck*.

Bilaga 1, Fyndlista

Fnr	Pnr	Lämningsnr.	Schakt	Lager	N	E	Z	Föremål	Material	Antal	Vikt (gram)	Mått (mm)	Kommentar	Kasserat	Fotog.
1	1000	L2022:2875	1	Matjord	6928631,4	566347,0	75,9	Nit med nitbricka	Järn	1	33	Skaft 40x11x11, romb 25x22x6, rund 25x20x4	Rombisk och rund huvud/nitbricka och tenen rund	-	x
2	-	-	PG7	Sandlager	-	-	-	Järnfragment	Järn	1	4,24	41x8x8	-	x	x
3	-	-	PG7	Matjord	-	-	-	Bränt ben	Ben	1	0,24	-	Funnen ca 0,2-0,3 m ner från schaktkanten	-	x
4	1001	-	1	Matjord	6929630,6	566346,5	75,9	Järnfragment	Järn	1	0,65	34x3x2	-	x	-
5	1002	-	1	Matjord	6928628,4	566349,0	76,2	Slagg	Slagg	1	7,25	35x29x14	-	x	-
6	-	-	1	Matjord	-	-	-	Bränd lera	Lera	1	3,51	20x18x12	Funnen nära niten	-	-
7	-	-	1	Anl. 1	-	-	-	Järnfragment	Järn	5	57,1	73-14x24-13x10-9	I botten av anl. 1, östra halvan	x	x
8	-	-	1	Anl. 1	-	-	-	Slagg	Slagg	3	12,1	40-22x27-18x11-8	-	x	x
9	-	-	1	Anl. 1	-	-	-	Järnfragment	Järn	1	3,44	25x10x8	Sömliknande	x	x
10	-	-	PG7	Sandlager	-	-	-	Bränt ben	Ben	6	<0	-	-	-	-
11	-	-	PG7	Anl. 3	-	-	-	Bränd lera	Lera	3	0,23	-	Väldigt porös	-	-

Bilaga 2. Konserveringsrapport

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapport gällande en nit från Rombäck

Max Jahrehorn
Rapport maj 2022
K22-389
OXIDER

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K21-375

Ort/Anläggning: Rombäck

Fynd nr: 1

Kontaktperson: Madeleine Nilsson, Västernorrlands museum

Kons nr:

Datum in: 2022-01-18

Datum ut: 2022-05-04

Föremål: Nit

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 32,62g Vikt ut: 25,01g

Foto: Ja

Behandling:

Niten är helt innesluten i kraftiga föroreningar och dess skalle har en liten sprickbildning. Dess form är hyggligt tydlig.

Niten före konservering.

Niten bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grovre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K21-375

Niten efter konservering.

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

OXIDER AB
Bragegatan 1
392 45 Kalmar

www.oxider.se

Telefon: 0722 47 58 58

E-post: max.jahrehorn@oxider.se

Bilaga 3. Makrofossilanalys

Makroskopisk analys av jordprover från Rombäck, Torp

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna 2022-05-04

Bakgrund och syfte

Under den arkeologiska undersökningen vid Rombäck, Torps sn, insamlades två prover för analys av makroskopiskt innehåll med fokus på växtrester, samt utplock för ^{14}C -analys. Proverna togs ur provgrop 7, vari sandlager i närheten av gravar exponerades och innehöll vissa kulturspår, kanske någon form av aktivitetsyta invid gravarna. Målsättningen med analysen var att söka svar på makrofossilt innehåll i anläggningarna och därmed bidra till tolkningen och förståelsen av anläggningarna. I uppdraget ingick även att analysera träkolet i två prover till vedart samt att plocka ut material med kort egenålder för ^{14}C -analys.

Metod och källkritik

Provtagning genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Inkomna till laboratoriet floterades proverna enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och därefter våtsiktades proverna i siktar med minsta maskstorlek om 0,25 mm. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även smältor, ben mm har eftersökts och kvantifierats. Vedartsanalysen genomfördes med hjälp av stereomikroskop. Vid identifiering av olika trädslag används huvudsakligen Schweingruber (2004).

Samtliga prover innehöll förna i form av levande rottrådar, och det är tydligt att den provtagna jorden utgör en del av aktiva biologiska horisonter där material av mindre fraktioner kontinuerligt har omlagrats till nutid. Förekomsten av postdepositionellt inblandat material till följd av bioturbation kan därmed inte uteslutas. Den oförkolnade fröbanken kan innehålla spår av en äldre fröbank (i synnerhet om dessa fröer är motståndskraftiga mot nedbrytning), men då detta inte kunnat säkerställas har endast det förkolnade materialet i dessa prover analyserats.

Analysresultat

I resultattabellen har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1–5 st) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar.

Rombäck Torp sn			Prov	1	2
Provgrop 7			Anläggning	3	Botten
			Kontext	Sandlager med kulturspår nära gravar	
			Volym/l	1,5	1,7
Förkolnade vedartade växter	Träkol		•••	•	
	Granbarr		•		
	Enbarr		•		
Örter		Örtfragment	•		
Animaliskt matavfall		Brända fiskkotor	3		
Övrigt		Bränd lerklining med stråavtryck	•••	•	
Förkolnade fröer/frukter mm					
Äng	Sandlosta	<i>Bromus cf. stelrilis</i>	1		
Bär	Mjölon	<i>Achrostaphylus uva-ursi</i>	3		
Odlat	Sädeskorn (ospec.) fragm	<i>Ceralia indet</i>	1		
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare ssp. vulgare</i>	1		
	Ärt	<i>Pisum sativum</i>	1		

Diskussion

Proverna var olika sinsemellan och det rikare prov 1 är sannolikt hämtat ur någon from av anläggning, möjligen en härdrest med tanke på rikedomen av träkol och brända leran i materialet. Tillsammans med detta förekom rikligt med matavfall i form av förkolnade sädeskorn, ärt (se bild) och fiskben. Även gräs och bär av mjölon påträffades. Mjölonen kan vara en förkolnad rest av markvegetationen, men kan också ha ingått i matlagningen.

Materialet talar för att detta är rest av en matlagningsanläggning, och med tanke på lerklining med stråavtryck kan det röra sig om någon form av ugnskonstruktion. Om den hänger samman med och har samma datering som gravarna kan det vara en anläggning i vilket man tillagat kommuniionsmåltider som varit en del av rituallkomplexet kring gravarna.

För ¹⁴C-datering skickades den förkolnade ärtan.

Fig 1: Förkolnad ärt från Rombäck, prov 1. Ärtan mäter 6 mm tvärs över

Referenser

- Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen
- Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel
- Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571–590

Bilaga 4. ^{14}C Dateringar

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2022-07-15

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÄGERSTEN

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Rombäck, Torpsn, Medelpad. (p 4425)

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorm förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

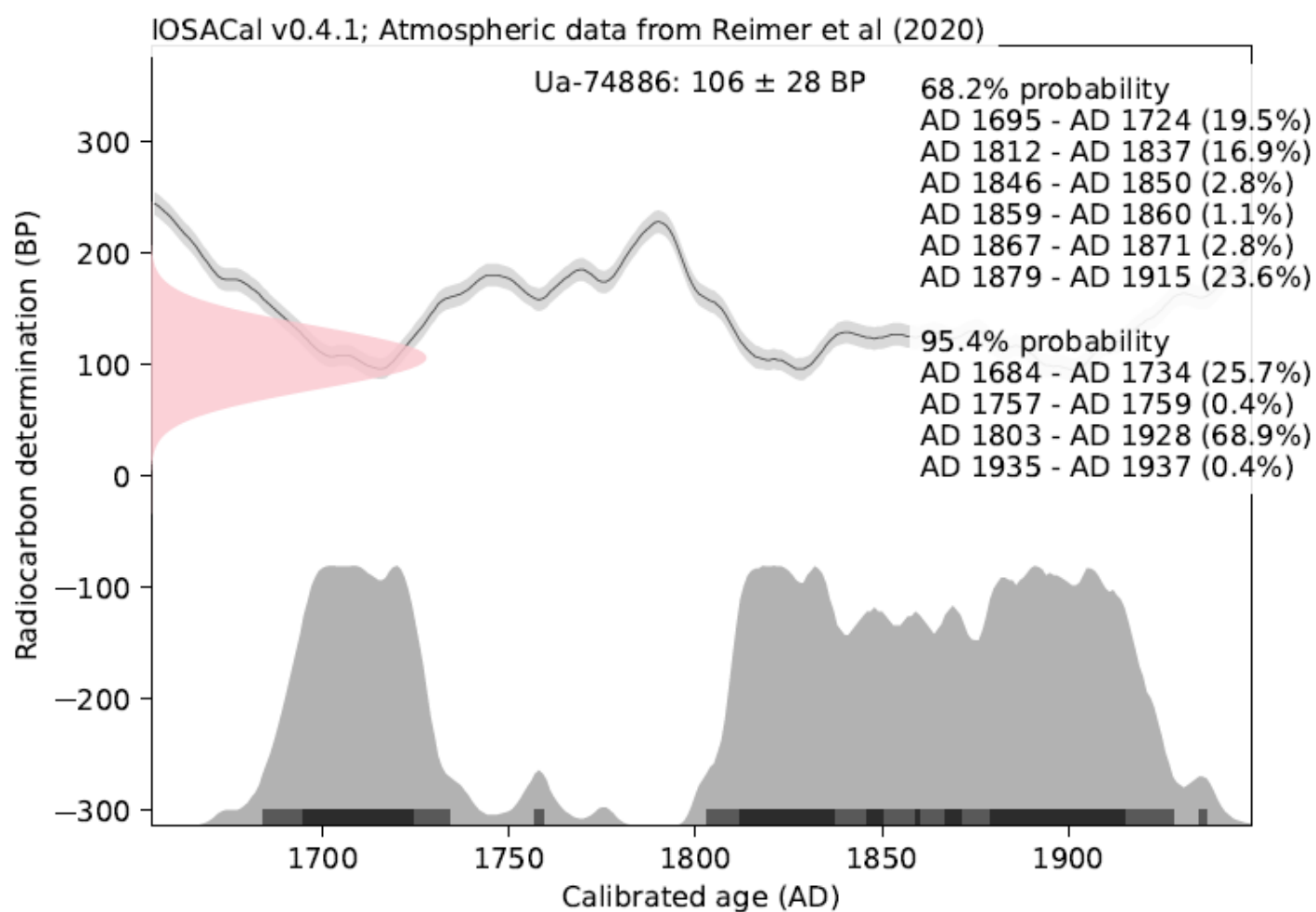
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-74886	Rombäck prov 1	-25,9	106 ± 28

Med vänliga hälsningar

Maximilian Schmidt
2022.07.20
15:18:47 +02'00'

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhof

Kalibreringskurvor

Bilaga 5. Fotolista

Bildnr	Motiv	Från
20210630_123144	Jordartsgräns på schaktad yta	O
20210630_141917	Maria och Ville, arbetsbild	S
20210701_091618	Maria schaktar	S
20210701_091708	Maria schaktar	SO
20210701_091839	Arbetsbild	SO
20210701_091901	Område 1, norra delen	S
20210701_091910	Område 1, norra delen	SV
20210701_091912	Område 1, norra delen	SV
20210701_091915	Område 1, norra delen	SV
20210701_091919	Område 1, norra delen	S
20210701_103627	Område 1	
20210701_103631	Område 1	NO
20210701_103640	Område 1	NO
20210701_105955	Område 1, norra delen	S
20210701_113910	Område 1, norra delen	S
20210701_134605	Provgrop 4	SO
20210701_134610	Provgrop 4	N
20210701_134614	Provgrop 4	S
20210701_134620	Provgrop 4	O
20210701_134630	Provgrop 4	V
2026	Område 1, avbaning	V
2027	Område 1, avbaning	V
2028	Område 1, avbaning	S
2029	Årets första fynd!	N
2030	Årets första fynd!	N
2031	Årets första fynd!	N
2032	Källare	N
2033	Källare	N
2034	Översikt område 2	S
2035	Översikt område 2	V
2036	Översikt område 2	S
2037	Översikt område 2	O
2038	Översikt område 2, Madeleine och Maria	N
2039	Brant längs vägen	O
2040	Brant längs vägen	O
2041	Västligaste delen av schaktet (efter regn). Tomt. Mjåla med ngn lerfläck	O
2042	Västligaste delen av schaktet (efter regn). Tomt. Mjåla med ngn lerfläck	O
2043	Område 1, södra delen, västra kanten	V
2044	Provgrop 1	
2045	Provgrop 1	
2046	Provgrop 1	
2047	Provgrop 1	

2048	Provgrop 1	
2049	Provgrop 1 profil	V-S
2050	Provgrop 1 profil	V-S
2051	Provgrop 1 profil	V-S
2052	Provgrop 1 profil	V-S
2053	Kvadratisk mörkfärgning	S
2054	Kvadratisk mörkfärgning	S
2055	Sotig fläck bredvid kvadratisk mörkfärgning	N
2056	Sotig fläck i profil	N
2057	Ville gräver anläggning 1	NO
2058	Madeleine schaktar	SV
2059	Madeleine schaktar	V
2060	Maria och Ville arbetsbild	O
2061	Maria och Ville arbetsbild	O
2062	Maria och Ville arbetsbild	O
2063	Maria och Ville arbetsbild	O
2064	Maria och Ville arbetsbild	O
2065	Maria och Ville arbetsbild	O
2066	Maria och Ville arbetsbild	O
2067	Provgrop 2	
2068	Provgrop 2	
2069	Provgrop 2	
2070	Provgrop 2 profil	Ö-S
2071	Provgrop 2 profil	Ö-S
2072	Provgrop 2 profil	Ö-S
2073	Provgrop 2 profil	Ö-S
2074	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2075	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2076	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2077	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2078	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2079	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2080	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2081	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2082	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2083	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2084	Översikt södra halvan av schaktet. Från NO och NV + vyer uppåt mot E14	
2085	A1 profil	V
2086	Östligaste schaktet	S
2087	Östligaste schaktet	S
2088	Östligaste schaktet	S
2089	Östligaste schaktet	S
2090	Provgrop 5	V
2091	Provgrop 5	V
2092	Provgrop 5	S

2093	Provgrop 5	V
2094	Provgrop 5	N
2095	Provgrop 5	O
2096	Provgrop 7, bottenlagret	Ovan
2097	Provgrop 6, botten	Ovan
2098	Provgrop 6, profil	
2099	Provgrop 6, botten	
2100	Provgrop 6, profil	
2101	Provgrop 6, profil	
2102	Provgrop 7, Anton dokumenterar	
2103	Provgrop 6	
2104	Provgrop 6	
2105	Provgrop 6	
1604	Tegelkrosslager	V
1605	Rasbranten i skogen	V
1606	Besökare gräver provgropar	V
1607	Besökare gräver provgropar	V
1608	Besökare gräver provgropar	V
1609	Besökare gräver provgropar	V
1610	Provgrop 6	V
1611	Provgrop 6	SO
1612	Utsikt från södra området	V
1613	Madeleine och Anton vid provgrop	N
1614	Provgrop 6	V
1615	Provgrop 6	O
1616	Provgrop 6	S
1617	Igenlagt schakt	V
1618	Igenlagt schakt	V
1619	Igenlagt schakt	SV
1620	Igenlagt schakt	S
1621	Igenlagt schakt	V
1622	Igenlagt schakt	V
Niten	Nit med rombisk nitbricka	
DSC_1548	Provgrop 3, bottenlagret	Ovan
DSC_1549	Provgrop 4, under matjord	Ovan
DSC_1550	Provgrop 7, under torv/matjorden/humus	Ovan
DSC_1551	Provgrop 7, toppen på bottenlagret	Ovan
DSC_1552	Provgrop 7, toppen på bottenlagret	Ovan

20210630_123144.jpg

20210630_141917.jpg

20210701_091618.jpg

20210701_091708.jpg

20210701_091839.jpg

20210701_091901.jpg

20210701_091910.jpg

20210701_091912.jpg

20210701_091915.jpg

20210701_091919.jpg

20210701_103627.jpg

20210701_103631.jpg

20210701_103640.jpg

20210701_105955.jpg

20210701_113910.jpg

20210701_134605.jpg

20210701_134610.jpg

20210701_134614.jpg

20210701_134620.jpg

20210701_134630.jpg

DSC_2026.JPG

DSC_2027.JPG

DSC_2028.JPG

DSC_2029.JPG

DSC_2031.JPG

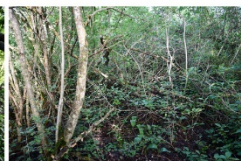
DSC_2032.JPG

DSC_2033.JPG

DSC_2034.JPG

DSC_2035.JPG

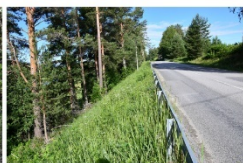
DSC_2036.JPG

DSC_2037.JPG

DSC_2038.JPG

DSC_2039.JPG

DSC_2040.JPG

DSC_2041.JPG

DSC_2042.JPG

DSC_2043.JPG

DSC_2044.JPG

DSC_2045.JPG

DSC_2046.JPG

DSC_2047.JPG

DSC_2048.JPG

DSC_2049.JPG

DSC_2050.JPG

DSC_2051.JPG

DSC_2052.JPG

DSC_2053.JPG

DSC_2054.JPG

DSC_2055.JPG

DSC_2056.JPG

DSC_2057.JPG

DSC_2058.JPG

DSC_2059.JPG

DSC_2062.JPG

DSC_2064.JPG

DSC_2065.JPG

DSC_2066.JPG

DSC_2067.JPG

DSC_2068.JPG

DSC_2069.JPG

DSC_2070.JPG

DSC_2071.JPG

DSC_2072.JPG

DSC_2073.JPG

DSC_2074.JPG

DSC_2075.JPG

DSC_2076.JPG

DSC_2077.JPG

DSC_2078.JPG

DSC_2079.JPG

DSC_2080.JPG

DSC_2081.JPG

DSC_2082.JPG

DSC_2083.JPG

DSC_2084.JPG

DSC_2085.JPG

DSC_2086.JPG

DSC_2087.JPG

DSC_2088.JPG

DSC_2089.JPG

DSC_2090.JPG

DSC_2091.JPG

DSC_2092.JPG

DSC_2093.JPG

DSC_2094.JPG

DSC_2095.JPG

DSC_2096.JPG

DSC_2097.JPG

DSC_2098.JPG

DSC_2099.JPG

DSC_2100.JPG

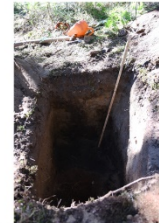
DSC_2101.JPG

DSC_2102.JPG

DSC_2103.JPG

DSC_2104.JPG

DSC_2105.JPG

IMG_1604.JPG

IMG_1605.JPG

IMG_1606.JPG

IMG_1607.JPG

IMG_1608.JPG

IMG_1609.JPG

IMG_1610.JPG

IMG_1611.JPG

IMG_1612.JPG

IMG_1613.JPG

IMG_1614.JPG

IMG_1615.JPG

IMG_1616.JPG

IMG_1617.JPG

IMG_1618.JPG

IMG_1619.JPG

IMG_1620.JPG

IMG_1621.JPG

IMG_1622.JPG

niten.jpg

DSC_1548.JPG

DSC_1549.JPG

DSC_1550.JPG

DSC_1551.JPG

Bilaga 6. Dagbok

29/6-21

Åkte ut till Rombäck. Anton och Madeleine sena p.g.a. krossad ruta. Började bana av matjord på det västligaste området strax innan lunch. Hela ytan avsöktes med metalldetektor och flera spikar och andra moderna järnföremål hittades. Anton grävde fram en nit med rombisk nitbricka – järnålder? Besök av markägarna. Var och tittade på övriga områden och beslutade att inte schakta med maskin i de östra undersökningsområdena.

30/6-21

Fortsatte schakta och söka med detektor i det västra området. Markägarens son, Ville kom och hjälpte till att detektera. Anton började göra provgropar i det nordöstra området. Maria grävde spadgropar i det sydöstra området. I det västra schaktet framkom en fyrkantig färgning. Ville fick gräva ut den. Inga fynd mer än korroderade järnfragment i botten.

1/7-21

Schaktade klart i västra området och började lägga igen. Anton och Ville grävde provgropar i nordöstra området samt rensade i raskanten. Under sista delen av dagen grävde allihop provgropar i sydöstra området, nedanför vägen. Lite bränt ben, kol och bränd lera i ostligaste provgropen.